

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 25. junij 1970

Štev. 25 (1459)

PRIMORSKI SLOVENCIM OB 25-LETNICI OSVOBODITVE:

ZAZRETI SE MORAMO V NOVA OBZORJA

in biti čvrsto pripravljeni za nove naloge

S kulturnimi in športnimi prireditvami ter narodno-političnimi manifestacijami, ki so se vrstile skozi tri dni in jih je priredila Slovenska prosvetna zveza v Trstu, so dosegle ob koncu minulega tedna višek proslave primorskih Slovencev ob 25-letnici osvoboditve. Ta osrednja proslava je bila na stadionu „Prvi maj“ ter so se je udeležili tudi zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem. Med številnimi predstavniki iz Slovenije pa so bili predsednik republiške konference SZDL Janez Vipotnik, načelnik komisije za narodna vprašanja pri CK ZKS Jože Smole, predsednica komisije za narodnostna vprašanja pri SZDL Majda Bojčeva in mnogi drugi.

Bogati spored proslave se je začel v soboto popoldne z otvoritvijo razstave narodnoosvobodilne borbe. Predsednik tržaške SPZ dr. Robert Hlavaty je ob tej priložnosti naglasil, da gre prva spoštljiva misel ob tej proslavi spominu tistih, ki so dali vse za to, da mi živimo, ki so padli borci in aktivisti NOB. Morda jim ne bomo nikoli dovolj hvaležni za to, kajti prav njim in vsemu ljudstvu, ki je pretrpelo toliko gorja in doprineslo tako velike žrtve, gre zaslug, da se je v nas vzbudil ponos naroda, ki je stopil prekajen v zgodovino svobodnih narodov. Naj tudi ta razstava v spomin na veliko epopejo našega naroda in naše matične domovine u-trdi v nas vero v zmago pravične stvari med narodi in odločno voljo, da tudi mi v slovenskem zamejstvu dosežemo, kar nam po vseh postavah pripada.

Zvečer je folklorna skupina „Emona“ iz Ljubljane izvajala najprej slovenske narodne plesne in pesmi, v drugem delu svojega nastopa pa ples drugih jugoslovanskih narodov.

V nedeljo dopoldne je bila v Kulturnem domu prisrčna slavnost ob 25-letnici izhajanja „Primorskega dnevnika“. Te prireditve so se udeležili tudi predstavniki deželne novinarske zbornice, časnikarskega sindikata in deželnega tiskovnega urada. Zaslužnim urednikom in sodelavcem lista so ob tej priložnosti podelili spominske plakete in zlate kolajne. Ob jubileju „Primorskega dnevnika“ sta tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in njeno glasilo „Slovenski vestnik“ poslala bratske pozdrave in čestitke.

Glavna prireditelj je bila v nedeljo popoldne, ko se je po športnih tekmah odvijal na stadionu pester kulturni spored. Ob spremljavi godbe na pihala so nastopili združeni moški in združeni mešani zbori, ki so pod vodstvom svojih dirigentov izvajali koncert partizanskih pesmi, vmes pa so člani tržaškega Slovenskega gledališča recitali odlomke in pesmi s partizansko tematiko. Po koncertu so člani igralske skupine prosvetnega društva „Ivan Cankar“ v dvorani uprizorili partizanski miting in potem predvajali film „Kaplan Cedemac“ po znanem Bevkovem romanu, nato pa se je razvila prosta zabava. Tridnevni program se je zaključil v ponedeljek s plesno prireditvijo, kjer je igral orkester „Emona“ iz Ljubljane, sodelovala pa sta tudi znana pevca zabavne glasbe Eva Sršen in Pero Dimitrijevič.

Slavnostni govor na nedeljski večerji prireditvi je imel predsednik Slov. kulturno-gospodarske zveze Gorazd Vesel. Uvodoma je spomnil

na dogodke pred petindvajsetimi leti, ko je bil premagan fašizem. Spregovoril je o junaškem odporu primorskih Slovencev ter o skupnem trpljenju in boju z italijanskimi antifašisti, „ko je skupno prelita kri slovenskih in italijanskih protifašistov in partizanov že v času narodnoosvobodilne vojne postavila temelje za prijateljstvo med jadranskima sosedoma“.

Potem je predsednik Vesel govo-

ril o današnjem položaju Slovencev v Italiji in dejal, da si pred 25 leti, ko so se radostili zmage, niso mogli predstavljati, da bodo zaradi interesov velikih sil Slovenci na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini potisnjeni v položaj, ko se morajo ponovno boriti za svoje osnovne pravice, ki so si jih sami izbojevali.

„Zahtevamo popolno enakopravnost v vseh javnih uradih, zaposlovanje Slovencev, imenovanje naših zastopnikov v razne komisije in odbore, poimenovanje ulic in trgov po naših zaslužnih možeh; ne samo v okoliških vaseh, ampak tudi v Trstu in v Gorici, kjer živi večji del našega življa, morata biti naš jezik in naš človek pravično zastopana. Odločneje se moramo boriti za te pravice, zakaj nič nam ne bo podarjenega, če si sami ne bomo vzeli. Slovenci v Italiji hočemo sedeti za isto mizo s predstavniki oblasti ter se kot enakopravni med enakopravnimi pogovoriti o vsem, kar nas še teži in kar po naši sodbi, ki je najbolj pristojna, zavira naš razvoj. Okoli takšne mize, ki naj postane okrogla, naj sedejo tisti, ki imajo v rokah zakonodajno oblast, ter mi, Slovenci, da sporazumno določimo, kako naj se sedanja politika „viafacci“ spremeni v pravno urejeno zaščito.“

Ob koncu je predsednik Vesel naglasil, da mora slovenska narodna skupnost v Italiji na temelju tradicionalne narodnoobrambene politike iz časov taborov, protifašističnega ilegalnega boja, obo-rožene vstaje in povojnih preizkušenj usmerjati svoj razvoj tako, da bo dovolj sposobna in učinkovita v dinamičnem razvoju, ki ga pripravlja leto 2000. „Zazreti se moramo v nova obzorja, ki se svetlikajo pred nami ter biti čvrsto pri-

Srečanje ZSO in SKGZ

V soboto 20. junija so se v Trstu v okviru tradicionalnega sodelovanja ponovno sestali predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem ter Slovenske kulturno-gospodarske zveze.

Predstavniki obeh organizacij so na svojem skupnem posvetovanju razpravljali o trenutnem položaju slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji in Italiji. Pri tem so znova ugotovili potrebo in koristnost čim tesnejših medsebojnih stikov ter sprejeli ustrezne sklepe za bodoče sodelovanje.

Dvojezično šolstvo v Prekmurju

pred ustavnim sodiščem SR Slovenije

Ustavno sodišče SR Slovenije se je prejšnji teden na pobudo skupine občanov iz Prekmurja na javni obravnavi bavilo s problemom dvojezičnega šolstva v Prekmurju. Pri tem naj bi, kakor je na obravnavi v svojem poročilu dejal sodnik poročevalec inž. Pavle Zaver, med drugim odločilo glede naslednjih vprašanj: ali dvojezično šolstvo kot edina oblika obveznega osnovnega šolanja na narodnostno mešanem ozemlju nasprotuje republiški ustavi; ali je z ureditvijo dvojezičnega pouka (glede na njegovo izobraževalno in vzgojno zahtevnost ter vrednost) posežejo v ustavne pravice učencev do izobraževanja v enakih pogojih; ali je dosedanje izvajanje zakona o dvojezičnih šolah takšno, da so zaradi tega kršene ustavne in zakonske določbe.

Med javno obravnavo je bil poudarjen mednarodni pomen ureditve dvojezičnega šolstva v Jugoslaviji, saj je Jugoslavija zgled tudi drugim, kako je treba urediti položaj narodnosti in njihove pravice. Naglašena je bila misel, da ne more nekaj zabtevati zase, kdor tega ne bi bil pripravljen dati drugim.

Na vprašanja sodnikov, ali kje po svetu obstaja dvojezična šola kot edina možna oblika osnovnega šolanja, je bilo ugotovljeno, da je bila taka šola na avstrijskem Koroškem skozi trinajst let in da je avstrijsko zvezno ministrstvo za pouk, ko je pregledovalo te šole, izrecno ugotovilo njihovo uspešnost in ustreznost. Kot drug primer take ureditve pa je bil omenjen eden izmed švicarskih kantonov, kjer je dvojezično šolstvo kot edina oblika osnovnega šolanja predpisano z občinskim odlokom. Sproženo je bilo tudi vprašanje, kaj bi se zgodilo v Prekmurju, če dvojezična šola ne bi bila obvezna. Po

mnenju strokovnjakov bi to škodilo ravni pouka, ker je zdaj uveden predmetni pouk, ki ga pa ne bi bilo mogoče zagotoviti, če bi učence razdelili. Strokovnjaki so na izrecna vprašanja sodnikov tudi odgovorili, da ni bistvenih razlik med učenci, ki so končali dvojezično šolo in tistimi, ki so končali samo slovensko šolo podobne ravni, kakršna je dvojezična v Prekmurju.

Posebej so se na obravnavi bavili tudi s stališčem pobudnikov tega ustavnega spora, ki so med drugim trdili, da slovenski otroci, ki obiskujejo dvojezično šolo, niso enakopravni z drugimi otroci v Sloveniji. Pri tem je bilo poudarjeno mnenje, da če gre za vprašanje enakopravnosti, potem velja to seveda za vse, torej tudi za madžarske otroke. Treba je pač organizirati tak pouk, da bo to omogočal. Sicer pa tudi drugod v Sloveniji, kjer so samo slovenske šole, ni mogoče govoriti o povsem enakopravnem in enakovrednem pouku.

Končno je bilo na obravnavi tudi ugotovljeno, da določene težave, ki se pojavljajo okoli dvojezičnega šolstva v Prekmurju, ne izvirajo iz ustroja tega šolstva kot takega, marveč nastajajo zaradi nedoslednega izpolnjevanja tozadevnih predpisov, zlasti ker pristojne oblasti po uveljavitvi zakona o dvojezičnih šolah zanje niso dovolj skrbne. Sicer pa so slovenski starši iz Prekmurja poudarili, da bi bili hvaležni, če bi njihove otroke naučili v šoli madžarskega jezika, kakor si madžarski starši želijo, da bi njihovi otroci dobili v šoli tako znanje slovenščine, da bi lahko nadaljevali šolanje na drugih šolah.

Po končani javni obravnavi je sodišče sklenilo, da bo odločbo izdalo pisмено.

SLOVENSKA MLADINA
NA KOROŠKEM

vabi na

SREČANJE SLOVENSKE MLADINE

iz Slovenije, Tržaškega in Koroške

Prireditelj se bo začela v nedeljo 28. junija 1970 ob 9. uri dopoldan z

- nogometnim turnirjem treh dežel na nogometnem igrišču v Št. Janžu v Rožu. Ob 14.30 uri bo v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu skupni
- kulturni program z baletno skupino, harmonikarskim orkestrom, s pevskimi zbori, recitacijami in drugim. Poleg tega bo na sporedu
- razstava slik mladih slikarjev iz Slovenije, Tržaškega in Koroške. Prireditelj bo zaključena s plesom.

Mladina in prijatelji mladine prisrčno vabljeno!

Parlamentarne volitve v Angliji

presenetile mednarodno politično javnost

V petek prejš. tedna so v Angliji volili nov parlament. Volitev se je udeležilo 28.258.332 volivcev, to je 72 odstotkov vseh volilnih upravičencev (pri zadnjih splošnih volitvah pred štirimi leti je volilna udeležba znašala 75,8 odstotka). Konservativci so dobili 13.106.965 glasov ali 46,6 odstotka, laburisti 12.141.676 (43 odstotka), liberalci 2.109.218 (7,4 odstotka), druge skupine pa skupaj 900.476 (3,2 odstotka) glasov. V novem spodnjem domu britanskega

parlamenta imajo konservativci 331 poslancev, kar pomeni, da so dobili 75 novih in zgubili 8 prejšnjih mandatov; laburisti imajo zdaj 278 mandatov, ker so 70 sedežev zgubili in dobili 10 novih; liberalci so zgubili 7 poslanskih mest in imajo v parlamentu le še 6 zastopnikov, medtem ko na ostale skupine odpade skupaj 6 mandatov.

Ta izid britanskih parlamentarnih volitev je močno presenetil domačo in vso svetovno politično javnost. Take zmage konservativcev nihče ni pričakoval, najmanj pa so jo pričakovali konservativci sami, ki so se nasprotno do zadnjega trenutka pred volitvami naravnost bali še večjega poraza, kot so ga doživeli pred štirimi leti. Prav tako nepričakovano, toda z nasprotnim učinkom, so se volitve končale za laburiste, ki so kot dosedanja vladna stranka veljali že vnaprej za prepričljivega zmagovalca — vsaj po zagotovilih raznih proučevalcev javnega mnenja, ki so še v zadnjih dneh pred volitvami napovedovali veliko laburistično zmago. Ne nazadnje prav na podlagi teh oretajočih prognoz „nezmotljivih“ raziskovalcev javnega mnenja se je laburistična stranka eno leto pred potekom svoje mandatne dobe odločila za predčasne nove volitve, ki pa so ji prinesle zdaj toliko bolj nepričakovan in zato tudi boleč poraz.

Na vprašanje, zakaj so zmagali konservativci, so politični komentatorji že skušali in bodo še skušali dati odgovore, ki pa bodo še vedno le domneve, kajti povsem pravičnega, utemeljenega in zanesljivega odgovora verjetno nihče ne zmore. Prevladuje seveda mnenje, da so na izid volitev v prvi vrsti vplivala gospodarska vprašanja. Z drugimi besedami: veliko število glasov za konservativce ne pomeni toliko glasove proti laburistom, marveč proti naraščanju cen, proti višjim davkom, proti upadanju življenske ravni, proti inflaciji, proti... Takih „proti“ so imeli britanski volivci nedvomno dovolj; toda če je bila krivda za vse te nedostatke samo enostranska, bo pokazal šele bodoči razvoj, ko bo imela zdaj konservativna stranka možnost in dolžnost, da izpolni obljube, ki jih je dala pred volitvami.

Konservativci so medtem že prevzeli oblast in sestavili vlado pod predstvom svojega vodje Edwarda Heatha. Po prvih napovedih njihovega vladnega programa se Angliji obeta, da bo v marsikaterem vprašanju šla spet tisti korak nazaj, ki so ga v zadnjih letih napravili laburisti na prej.

Avstrijsko vprašanje pri EGS

Ko so se zun. ministri dežel, ki so članice Evropske gospodarske skupnosti, 10. junija sporazumeli v koledarju in načinu razgovorov s tistimi članicami EFTA, ki želijo urediti svoje razmerje s skupnostjo, so v primeru Avstrije napravili določeno izjemo. Izje-

ma se je nanašala na avstrijski predlog iz decembra minulega leta. Tedaj je na povabilo iz Bruslja, da Avstrija predloži svoje predstave glede ureditve medseob. odnosov, avstrijska vlada predlagala dve fazi ureditve teh odnosov. Prva faza naj bi bil in-

terimski sporazum o znižanju carin za 30 odstotkov in olajšavah za avstrijske agrarne eksporte. Kot drugo fazo pa je avstrijska vlada predlagala razgovore za obsežen sporazum o gospodarskem sodelovanju z EGS.

Ta predlog je dal zunanjim ministrom držav EGS povod, da so se na poti razširitve skupnega trga odločili za poseben postopek z Avstrijo. Stalni komisiji EGS so naročili, da prouči možnosti za razgovore z Avstrijo o sklenitvi omenjene interimske pogodbe, nakar bodo odločili, če se bodo ti razgovori pričeli še pred poletnimi počitnicami ali pa šele jeseni. Ko se je omenjena komisija sestala, so bili predstavniki vseh šestih dežel za to, da sklene EGS z Avstrijo interimsko pogodbo, ki naj bi veljala do tedaj, ko bi razgovori z Veliko Britanijo, Dansko, Norveško in Irsko, pa tudi z Avstrijo, Švico in Švedsko tako daleč dozoreli, da bo na osnovi zadevnih sporazumov mogoče realizirati razširitev skupnega trga na omenjene države. Do pomislekov pa je prišlo glede vprašanja, ali je znižanje carin za 30 odstotkov v skladu s tozadevnimi določili GATT. Ker so bila v tem vprašanju mnenja deljena, je poleg drugih tehničnih vprašanj tudi ta problem še enkrat obravnavala posebna delovna skupina EGS za Avstrijo, 29. junija pa bo ministrski svet držav EGS odločil, ali se bodo razgovori z Avstrijo začeli še pred poletnimi počitnicami ali šele jeseni.

Da je ureditev odnosov z EGS za našo državo in za njeno gospodarstvo čedalje bolj potrebna, je postalo medtem že vsakomur jasno. Potrebna je tako spričo položaja naše industrije na mednarodnem trgu, kot pa spričo težav, ki jih ima naše kmetijstvo zlasti

pri izvozu klavne živine in mesa v Italijo in Zahodno Nemčijo. Toda razlika, kako gledajo merodajni krogi sedaj na ureditev teh odnosov in kako so gledali leta 1961 in pozneje do leta 1965, je velika. Tedaj so hoteli z vihrajočimi zastavami pridružiti našo državo k bruseljski šestorici, ne glede na to, da le-ta tega ni hotela; danes so tozadevni pogledi vlade docela drugačni, stvarnejši in brez iluzij.

Predlog o asociaciji je bil pokopan leta

1965, dve leti navrh pa je bil pokopan tudi predlog o tako imenovani posebni pogodbi s skupnim sistemom carin in z harmonizacijo agrarne politike kot glavnimi gospodarsko-političnimi elementi. Medtem je tudi v glavah ljudske stranke v zadnji vladi prodrlo spoznanje, da EGS nikoli ne bo balzam za avstrijsko gospodarstvo, da je lahko le eden od partnerjev našega mednarodnega gospodarskega sodelovanja, s katerim je treba vendar priti v medsebojnih odnosih na zeleno vejo.

Pred prihodnjimi razgovori v Bruslju je nekdanji zanos zamenjala realnost. Le-ta najbolj ponazarja izjava kanclerja Kreiskega na zadnjem kongresu SPO, ko je v zvezi z zunanjo trgovino in gospodarskim sodelovanjem naše države dejal, da bo sedanja vlada pogajanja z EGS nadaljevala intenzivno, toda brez iluzij. Istočasno pa bo gojila svoje odnose z EFTA ter se zavzemala za postopno liberalizacijo in multilateralizacijo blagovne izmenjave in gospodarske kooperacije z vzhodnoevropskimi deželami.

(bl)

Kritičen položaj na področju preskrbe s koksom

Od 37.000 do 38.000 ton koks, ki ga Koroška potroši vsako leto, je za prihodnjo kurilno periodo zagotovljenih le 50 do 60 odstotkov. Kljub kritičnemu položaju na področju koks pa preskrba koroškega prebivalstva s trdimi gorivi ne bo ogrožena, ker si je trgovina s kurivi v zadostni količini zagotovila nadomestna goriva, kot so n. pr. briketi iz antracita, ki po kurilni vrednosti in tudi po ceni uspešno konkurirajo s koksom. Na področju črnega in rjavega premoga pa je preskrba slej ko prej zagotovljena.

To je na posebni tiskovni konferenci v Inštitutu za pospeševanje gospodarstva sporočil predstojnik gremija za trgovino s trdimi kurivi dr. Banfield, ki je koroške novinarje obvestil o problematiki preskrbe s kurivi.

Do krize na področju koks je po besedah Banfielda prišlo zaradi visoke konjunkturo v industriji železa in jekla, ki se odraža v visoki potrošnji koks, pa tudi zaradi nazadovanja proizvodnje koks v Evropi. Medtem ko so v Avstriji še pred leti številne plinarne proizvajale koks, danes v vsej državi ni niti enega obrata, ki bi kot stranski produkt prideloval to vrsto kuriva. Zaradi zastarelih in nerentabilnih proizvodnih postopkov pa so bile tudi številne koksarne prisiljene, da ustavijo svojo proizvodnjo.

Ker pred zimo 1970/71 ni pričakovati izboljšanja položaja v preskrbi s koksom, je trgovina s kurivi preskrbela zadostne količine briketov iz antracita, kot jih uporabljajo v drugih državah Evrope.

Načrti za turistično izgradnjo Bleda in Bohinja

V Evropi ni malo jezerc, kakršno je Blejsko, vendar pa predstavlja Bled s svojo okolico pravi biser med gorami, ki mu težko najdemo primere. To dejstvo upoštevajo tudi načrti o turistični izgradnji Bleda, po katerih bodo do leta 1975 zgradili 1720 ležišč in 3450 sedežev v gostinskih obratih. V prvi fazi izgradnje bodo izkoristili možnosti za novogradnje v bližini hotelskih objektov, ki jih že imajo, v drugi pa bi pristopili k novogradnji področja Mlino.

Računajo, da bodo že letos pričeli z ureditvami prve faze tega programa. Ob domu Parlzana nameravajo zgraditi centralni rekreacijski objekt, v katerem bodo 50 m dolg zimski bazen, savna s prostorom za razgibanje in zaprto drsališče. Bazen in drsališče naj bi bila med seboj povezana.

Že v teh mesecih naj bi pričeli graditi smučarski center na Zatniku, brez katerega Bled

pozimi, kljub bližini velikih smučarskih središč, ne more živeti. Zgradili naj bi dvosežno žičnico, 4 vlečnice in kupili stroj za teptanje snega, razen tega pa zgradili še restavracijo s 300 sedeži.

V starem zdravstvenem domu bodo uredili hotel B kategorije z 240 ležišči, ki bo imel tudi samopostrežno trgovino. Nadalje bodo adaptirali hotela Jelovica in Mežaklja ter ob hotelu Lovca zgradili 60 ležišč B kategorije in povečali restavracijo za 150 sedežev. Ob hotelu Krim bo zrasedel nov hotel B kategorije, ki bo prevzel vlogo osrednjega objekta gostinskega šolskega centra. V bližini bodo zgradili nov hotel B kategorije ter v isto kategorijo adaptirali tudi hotel Jelovica. S tem bodo dobili 150 novih ležišč in 150 novih sedežev.

Prav gotovo bo največja pridobitev druge faze izgradnje aktiviranje naselja Mlino in vile Bled. Na Mlinem nameravajo zgraditi hotel A kategorije, ki bo imel 500 ležišč, 800 sedežev, zimski bazen, kegljišče, tenisno igrišče, odprto kopališče ter različne lokale. Tudi vilo Bled nameravajo vključiti v turizem. Na njenem zemljišču bodo zgradili 300 ležišč A kategorije v bungalovih, turistične apartmaje, garni-hotel ter preuredili kopališče.

Osnutek urbanističnega načrta Bohinja pa predvideva, da naj bi v prihodnjih 30 letih zgradili nad 16.000 ležišč v Bohinjski Bistrici, ki ji načrt daje posebno pozornost, dalje na Ribčevem Lazu, Stari Fužini, Sv. Duhu, Ukancu in Voglu. Center bodočega Bohinja bo v Ribčevem Lazu in Stari Fužini, tako da bo kar najbolj približan jezeru, vendar še vedno odmaknjen, da ne bi oškodovali zaščitene narave.

Hotelski objekti naj ne bi bili natrpani na goste drug poleg drugega, ampak razvrščeni v parkovnem sistemu. Poleg hotelov predvideva načrt tudi penzione in zasebne sobe, medtem ko bodo kampinge odmaknili od jezera. Osnutek načrta predvideva lokacije smučišč, izmed katerih je Vogel že zgrajen, na vrsti pa so še Komna, Rodica in Kobla.

V prometu se ne bo dosti spremenilo. Sedanji dohod v Bohinjsko Bistrico bodo predstavili, medtem ko bo povezava z jezerom ostala po sedanji cesti vse do Savice. Načrt pa seveda predvideva za bodočnost posebno traso.

Svetovne zaloge železove rude

Mednarodna skupina strokovnjakov za naravna bogastva je pred nedavnim objavila, da so celotne zaloge železove rude v svetu tolikšne, da morajo kriti potrebe po železovi rudi še v nedogledni prihodnosti. Te zaloge znašajo po cenitvah izvedencev nad 250.000 milijonov ton. Poleg tega je v svetu še več kot petsto milijonov ton take železove rude, katere izkoriščanje se v sedanjih razmerah šteje še za nerentabilno, predvsem glede na preveliko oddaljenost zadevnih ležišč od trga in iz nekaterih drugih vzrokov gospodarske narave.

Po navedbah strokovnjakov je proizvodnja železove rude pred sto leti znašala komaj 4 odstotke današnje proizvodnje.

Italija mrzlično gradi avtoceste

Čeprav je pričela Italija razvijati mrežo avto cest skoraj tri desetletja pozneje kot Združene države Amerike in Nemčija, bo čez nekaj let s 6200 kilometri najsoodnejših avtomobilskih cest v tem pogledu druga država na svetu za Ameriko. Do konca preteklega leta je imela v prometu 3500 km avto cest, več kot 1500 v gradnji, za okoli 1100 km cest pa so bili načrti pripravljeni in dela se bodo kmalu pričela.

Načrtovanja in dovoljenja za gradnjo novih avtomobilskih cest so povzročila številne razprave. Nekateri se namreč vprašujejo, ali se splača graditi nove moderne ceste na krajših relacijah samo zato, da bi skrajšali razdaljo med dvema mestoma za nekaj kilometrov, čeprav so ti kraji že povezani z nekoliko daljšimi avto cestami. To zadeva na primer načrte cest Firenze—Livorno, Rovigo—Vinceza in Treviso—Padova. Obstaja namreč bojazen, da bodo dvojne avtomobilske ceste ustvarile medsebojno kon-

kurenco in bo ta ali oni odsek ceste zaradi tega nerentabilen. Znano je, da se avtomobilske ceste vzdržujejo same s pobiranjem taks za vožnjo. Račun kaže, da je cesta rentabilna, če pelje po njej na dan 10.000 do 15.000 vozil.

Pojavlja se torej vprašanje, ali bo na podvojenih cestah dovolj „strank“, da bi se obe cesti splačali. Nekateri podatki iz preteklosti nasprotujejo predvidevanjem pesimistov. Ko so pričeli leta 1956 graditi „sončno cesto“, so računali, da se bo število vozil v prometu večalo za pet odstotkov na leto. Toda to število je naraščalo mnogo hitreje — za 20 odstotkov vsako leto. Če se bo ta tempo še nadaljeval, bi se lahko zgodilo, da bo avtomobilskih cest še premalo. Strokovnjaki so pred nedavnim izračunali, da bi bila načrtovana mreža avtomobilskih cest preobremenjena leta 1992, zdaj pa mnogi trdijo, da bi bilo lahko že leta 1973 prenasičenih s prometom okoli 30 odst. vseh cest.

Obstoječa in načrtovana mreža italijanskih avto cest omogoča tri hitre zveze med severom in jugom apeninskega polotoka: dve od Milana in Torina do polotoka Kalabrije in tretja od Trsta in Benetk do Sibarysa, ki poteka večinoma ob italijanski jadranski obali. Poleg tega tečejo čez severni in južni del Italije tri prečne avtomobilske ceste, ki so prav tako delno ali že popolnoma zgrajene: Torino—Trst, Rim—Pescara in Neapelj—Bari. Poleg tega bo okoli 440 km avto cest povezovalo najvažnejša središča otoka Sicilije.

V zadnjem času se skoraj v vsakem kotu Italije pojavljajo pobude in načrti za lokalne avtomobilske ceste, zato mnogi opozarjajo na nevarnost, da bodo tudi te — kot lokalne železnice — postale nerentabilne. Toliko prej, ker Italija ni tako bogata, da bi si lahko privoščila takšno razsipavanje denarja, ki je potreben za reševanje številnih drugih problemov.

POŠIROKEM SVETU

DŽAKARTA — Minulo nedeljo je v srednji vojaški bolnišnici v Džakarti umrl bivši indonez. predsednik dr. Ahmed Sukarno. Sukarno, ki je bil rojen l. 1901 na vzhodni Javi, je po zlomu nizozemske kolonialne oblasti in zasedbi dežele od Japoncev postal prvi predsednik neodvisne republike Indonezije. Vodil je indonezijsko državo vse do leta 1967, ko je bil odstavljen v krizi po poskusu državnega udara oktobra 1965. Takoj po Sukarnovi smrti je bila v Džakarti seja Suhartove vlade, na kateri so sklenili, da bodo bivšemu predsedniku in ustanovitelju moderne Indonezije priredili državni pogreb. Vest o državnem pogrebu je zanimala vse špekulacije, da bodo Sukarna pokopali naskrivaj. Prvi indonezijski predsednik je bil pokopan v vsemih državnih častih v svojem rojstnem kraju, v mestu Blitar na vzhodni Javi.

MADRID — Francija in Španija sta v začetku tega tedna v Madridu podpisali sporazum o vojaš. sodelovanju. Ta sporazum, o katerem so se načelno dogovorili že med februarjskim obiskom španskega ministra za zunanje zadeve v Parizu, bo odprl pot za sodelovanje med obema armadama in za kooperacijo med industrijama za oboroževanje obeh dežel. Praktično bo to pomenilo, da bo Francija plasirala v Španijo svojo letalsko industrijo in svoje letalske tehnike.

MOSKVA — Sovjetska vesolj. ladja „Sojuz 9“, s katero sta kozmonavta Nikolajev in Sebastijanov postavila nov rekord v dolžini poleta v vesolju, je minuli petek pristala na vnaprej določenem kraju 75 km zahodno od mesta Karagande v Kazahstanu. Poročajo, da sta bila sovjetska vesoljca nekaj dni v zelo strogi karanteni. Sovjetski specialisti so se namreč bali, da so naravni mehanizmi za obrambo organizma pred infekcijo med poletom oslabei in prav zato so se ob pristanku vesoljcev lotili protivarnostnih ukrepov. Nikolajev in Sebastijanov sta prebila v vesolju 17 dni, 16 ur in 59 minut.

BRUSELJ — Evropski parlament, predstavniško telo Evropske gospodarske skupnosti, je na zasedanju v Strasbourgu odobril nedavno sklenjeni trgovinski sporazum med EGS in Jugoslavijo. Hkrati je izrekel željo, da bi v okviru mešane komisije Jugoslavija — EGS, ki je predvidena s trgovskim sporazumom, proučili preostale probleme v trgovinskih odnosih z Jugoslavijo in da bi sodelovanje postopoma razširili na tehnično, finančno in industrijsko področje.

MOSKVA — V Moskvi so se končali pogovori med sovjetskim premierom Kosiginom in predsednikom Švedske vlade Palmem. Uradno so objavili, da so bili pogovori uspešni in da bodo prispevali k nadaljnjemu razvoju sovjetsko-švedskega sodelovanja in prijateljstva. Na sovjetski strani so pozdravili tradicionalno politiko švedske nevtralnosti, kakor tudi obsodbo ameriške agresije v Indokini in prizadevanja, da bi rešili krizo na Bližnjem vzhodu. Obojestransko so izrazili upanje, da se bodo tudi v prihodnje razvijali dobri sosedski odnosi med Sovjetsko zvezo in Švedsko.

TRIPOLIS — Voditelji Združene arabske republike, Sirije, Jordanije, Iraka in Libije, ki so se zbrali ob praznovanju evakuacije ameriških in britanskih oporišč iz Libije, so na več sestankih obravnavali položaj v Jordaniji in problem združitve dejavnosti palestinskega odporniškega gibanja kot tudi vprašanja, ki so v zvezi z vzhodno arabsko fronto. Poleg tega je bilo v Tripoliju več dvostranskih sestankov, v središču katerih je bil egiptovski predsednik Naser. Navzočnost nekaterih visokih vojaških osebnosti pa opozarja, da so podrobno razpravljali tudi o vojaških vidikih.

TOKIO — Japonska konservativna vlada je ne glede na val protestov po vsej državi in kljub nasprotovanju socialistov, komunistov in budistov obnovila z Združenimi državami Amerike vojaški sporazum o vzajemni varnosti. Ta deset let stari sporazum bo tako veljal naprej, s tem da ga ena ali druga država lahko odpove z rokom enega leta. Sporazum je bil podpisan pred desetimi leti, ko je ZDA vodil predsednik Eisenhower. Med drugim je predvidel ustanovitev ameriških letalskih in pomorskih oporišč na Japonskem.

BONN — V začetku tega tedna je prispel v Zahodno Nemčijo na petdnevni uradni obisk romunski predsednik Maurer. Romunskemu obisku pripisujejo velik pomen, ker je Maurer (mimo Stopha, predsednika vzhodnonemške vlade) prvi šef socialistične države, ki je kdaj prestopil tla Zahodne Nemčije, poleg tega pa je Zahodna Nemčija poleg Sovjetske zveze za Romunijo najpomembnejši trgovinski partner. Maurer, ki je imel v Bonnu uradne razgovore s kanclerjem Brandtom in zunanjim ministrom Scheelom, je obiskal še Köln, Düsseldorf, Hamburg in München.

KULTURNE DROBTINE

● Za gledališko sezono 1970-71 bo celovško Mestno gledališče potrebovalo subvencije v višini 17,7 milijona šilingov. Dežela Koroška in mesto Celovec kot vzdrževalca gledališča bosta prispevala po 7.530.000 šilingov, od države pa pričakuje gledališče prispevek v višini 5.641.000 šilingov.

● Srednja baletna šola v Ljubljani je pred nedavnim obhajala svoj 20-letni jubilej. Po dveh desetletjih se ta šola lahko pohvali s 1500 učenci, ki so končali posamezne razrede, in skoraj petdeset diplomanti in absolventi. Šola je nastala iz operne baletne šole, njen prvi ravnatelj pa je bil Pino Mlakar, mednarodno ime v svetu baletne umetnosti.

● Med letošnjimi dobitniki Körnerjevih nagrad za znanost in umetnost sta tudi dva Korošca. Prof. Helmut Scharf je prejel nagrado za svoje literarne stvaritve, prof. Herbert Janach pa je bil nagrajen za svoje raziskave čistosti zraka v celovški kotlini.

● Zagrebška založba „Stvarnost“, ki je lani zabeležila lep uspeh s izdajo novega prevoda Svetega pisma, je zdaj izdala muslimansko sveto knjigo Koran, in sicer s celotnim arabskim tekstom ter srbskohrvatskim prevodom.

● Jugoslovanska akademija v Zagrebu že deset let pripravlja doslej najboljše delo o Dubrovniku. Delo, pri katerem sodeluje vrsta najboljših strokovnjakov, bo izšlo v treh debelih knjigah s skupaj 2000 strani obsega ter bo bogato ilustrirano.

TEDENSKI SPORED

POLETNIH KULTURNIH PRIREDITEV

● BREZE

Sobota, 27. 6. — Georges Feydeau: **MONSIEUR CHASSE** (premiera). Sreda, 1. 7. — Peter Luke: **HADRIJAN VII.**, četrek, 2. 7. — Peter Luke: **HADRIJAN VII.**, petek, 3. 7. — Georges Feydeau: **MONSIEUR CHASSE**. Sobota, 4. 7. — Peter Luke: **HADRIJAN VII.**

Začetek predstav ob 20. uri na Petrovi gorah v Brežah.

● LJUBLJANA

Petek, 26. 6. — Bizet: **CARMEN**, opera in balet SNG Ljubljana. Torek, 30. 6. — Radovan Gobec: **KRI V PLAMENIH**, opera SNG Maribor. Sreda, 1. 7. — **BALETNI VEČER** Eksperimentalnega odra opere in baleta SNG Ljubljana. Četrtek, 2. 7. — **FOLKLORNI ANSAMBEL** iz Senegala. Petek, 3. 7. — Verdi: **TRUBADUR**, opera in balet SNG Ljubljana. Začetek predstav ob 20.30 uri v letnem gledališču Križank (2. 7. v dvorani Tivolij).

»HADRIJAN VII.«
V BREŽAH

Krščanstvo ali bolje rečeno Cerkev je postala dvomljiva: njeno kraljestvo je preveč tukajšnje in preveč materialno, premalo človeško, zlasti pa je preveč sprenevedenja in prenarejanja v njej. Hadrijan VII., od rimskega koncila izvoljen za papeža, se trudi, da bi ustavil nadaljnje duhovno in moralno propadanje velike skupnosti. S svojimi reformatorskimi idejami in predstavami pa vedno spet trči na nezaznavanje, odpor in nasprotovanje.

Zgodba o tem Hadrijanu VII. je bistveni del prve izmed obeh iger, ki sta na sporedu letošnje sezone poletnih kulturnih prireditev v Brežah.

Igra, ki jo je spisal Peter Luke, se naslanja na roman angleškega pisatelja Fredericka Williama Rolfe. Življenje tega pisatelja je bilo žalostno in bedno, neuspehi so se vrstili za neuspehi, mučili so ga hudi dolgov in sodnijski izterjevalci so trkali na vrata. Tako se je zatekel Rolfe, ki ga niso hoteli sprejeti v duhovniški stan, v svojo notranjost, v svet domišljije.

Peter Luke je zaokrožil „Hadrijana VII.“, s kratkima prizoroma pred in po glavni igri. V njih nam prikaže stvarno podobo Rolfovega življenja in njegov konec. Pred nami zraste podoba človeka z velikim idealizmom in naprednim mišljenjem, ki pa propade zaradi zaprtosti in odpora okolja. Hadrijan umre pod streli religioznega fanatika Jeremiaha Santa, ki ga skozi vso igro nadleguje z obrekovanjem in lažmi.

Nedvomno je uspeh te predstave v veliki meri odvisen od prof. Hannesa Sandlerja, ki je pri tej uprizoritvi spet dokazal vsestransko nadarjenost kot dramaturg, režiser, arhitekt in zlasti kot igralec tragične in vesele vloge hkrati. Kakor nam v začetni okvirni igri odlično in prepričljivo slika podobo družbeno propalega idealista, tako nas kot papež Hadrijan VII. s svojim naravnim, dobrohotnim in lahko ironičnim načinom kmalu pridobi za svoje ideje o notranji reformi Cerkev.

Ob znova dokazani sposobnosti prof. Sandlerja, ki visoko presega raven amaterskega igralca, je pač razumljivo, da se ostale osebe gibljejo bolj ali manj v senci daleč nad povprečje štrlečega junaka. Heinz Köppl in Arnold Putz sta kot nadškof Courtleigh in škof Talacryn prav tako prepričljiva kot v vlogah sodnijskih izterjevalcev v okvirnih prizorih. Religioznega fanatika in značajsko izkrivljenega Jeremiaha Santa igra Josef Schuhmeyer, ki bi lahko malo manj kričal in dramatičaril, kar bi njegovo igro le še iz-

boljšalo. Irene Schuhmeyer se v vlogi zapeljive hišnice Mrs. Crowe sicer zelo trudi, vendar ji igralska poglobitev gotovo ne bi škodovala. Pristno in avtentično podaja Heide-lore Millionig pobožno, ponižno in dobrosrčno Agnes, rekel bi nekakšno farovski Nežiko. Od ostalih oseb naj posebej omenim še Roberta Mösslacherja kot vatikanskega državnega sekretarja ter Raimunda Herrsteina kot jezuitskega generala. Za glasbeno spremljavo odgovarja prof. Norbert Artner, za sceno pa arhitekt prof. Hannes Sandler.

Na splošno je treba ugotoviti, da je „Hadrijan VII.“ v uprizoritvi amaterskega ansambla v Brežah vsekar lep uspeh. Vendar pa se zdi, da je komad za amaterje morda le nekoliko preveč zahteven, kajti preneka duhovita poanta na robu ironije žuborečih dialogov je igralcem „padla pod mizo“. Je že tako z angleškim humorjem: da ga povsem prepričljivo izraziš, potrebuješ rutiniranih gledališnikov.

Vsekakor pa bi bilo želeli, da v prihodnjih tednih ne bi zehalo toliko praznih klopi v jasno noč Petrove gore v Brežah.

-že.

Prijateljsko srečanje
v pestrem sporedu pesmi in plesov

Tudi letos se je tradicionalni „Teden srečanja“, ki sta ga priredila mesto Celovec in celovski studio avstrijskega radia, zaključil s festivalom folklorne, kateri je obsegel večer pesmi in večer narodnih plesov.

Ne bomo tukaj podrobno poročali o pestrem sporedu, ki so ga izvajali pevski in plesni ansamblji iz Koroške, Furlanije-Juljske krajine, Slovenije in Hrvaške, ker bi to vodilo predaleč; naj zadostuje splošna ugotovitev, da je nudila bogata revija res zanimiv prikaz folklorne bogatstva v teh deželah. Tudi o kakšni kvalitetni klasifikaciji tukaj ne more biti govora, kajti krog sodelujočih ansamblov — kar velja še posebej za plesne skupine — je segal od naravnosti primitivne samoraslosti (Rezija) mimo precej očitne izumetničenosti (Koroška) pa tja do prave baletne umetnosti („Lado“ iz Zagreba). In podobne zaključke bi lahko napravili tudi glede pevske skupin, o čemer je najbolj zgovorno pričal aplavz navdušenih poslušalcev.

Da je bila prireditev v tem oziru velik uspeh, ne more biti nobene dvoma. Kot taka je gotovo izpolnjevala tudi nalogo, kateri je pravzaprav bila namenjena in o kateri je bilo govora — namreč prispevati k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju med sosednimi narodi.

Toda ravno v tem pogledu bi bila prireditev lahko še bolj pristna in iskrena manifestacija, če tukajšnje prireditelje ne bi morali šele ansamblji iz Slovenije s svojim vseslovenskim sporedom „opozarjati“ na dejstvo da na Koroškem biva tudi slov. živelj (nasprotno se Furlaniji prav nič niso sramovali slovenskega značaja folklorne v Reziji). Ob takem odnosu je zaključni „nemški ples“ iz Medgorij v izvedbi celovške skupine „Edelweiß“ moral izzveneti boleče, če že ne naravnost izživajoče. To pa je vsekakor škoda ob prireditvi, ki je sicer bila zelo posrečen doprinos k utrjevanju prijateljstva in sožitja.

Mladina razpravlja o manjšinskem vprašanju

V soboto 13. in nedeljo 14. junija se je zbralo v prosvetnem domu v Tinjah kakih sto fantov in deklet, včlanjenih v katoliških in protestantskih mladinskih organizacijah, ki so združene v „Delovni skupnosti mladih kristjanov“. Namen sestanka je bil razpravljati o današnjih problemih slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Medtem ko je bila diskusija lanskoletnega študijskega zborovanja omenjene delovne skupnosti usmerjena v vprašanja okrog plebis-

cita, so bile teme letošnjega zborovanja: izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe, šolsko vprašanje in ugotavljanje manjšine.

Za uvod zborovanja je predaval generalni sekretar Avstrijske lige za človekove pravice dr. Erich Körner z Dunaja o „Avstriji in njenih narodnostnih skupnostih“. V diskusiji pri okrogli mizi so sodelovali dr. Pavle Apovnik, predsednik deželne šolskega sveta deželni poslanec Josef Guttenbrunner, dr. Erich Körner in dr. Reginald Vospernik. Diskutanti so si bili edini v tem, da člen 7 državne pogodbe iz leta 1955 še ni dočela uresničen in da je tudi to, kar je bilo izvedeno doslej, deloma pomanjkljivo. Tudi o vprašanju ugotavljanja manjšine so zastopali vsi diskutanti pri okrogli mizi mnenje, da je ugotavljanje manjšine nepotrebno in da bi vneslo samo nov nemir in sovraštvo med koroško prebivalstvo.

V splošni diskusiji se je pokazalo, da je bila navzoča mladina resno pripravljena, da se pogovori o teh problemih odkrito in brez predsodkov. Pri tem pa je bilo očitno, da je nemško govoreča mladina v precejšnji meri enostransko obveščena, ker pač slovenskih listov ne bere oziroma ne razume.

Zato je toliko bolj važno, da to pomanjkljivost vsaj delno popravimo s čim bolj pogostimi srečanji s koroško mladino obeh jezikov. A. P.

OBJAVA SLOVENSKE GIMNAZIJE

SPREJEMNI IZPITI na Državni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 11. julija 1970, s pričetkom ob 8. uri.

Sprejemni izpit za 1. razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo; izprašuje se snov 4. šolske stopnje. Za vstop v višje razrede je potreben osebni razgovor z ravnateljem šole.

Prijave za sprejemne izpite lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov: Državna gimnazija za Slovence, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.

Za izpit je treba predložiti naslednje dokumente: 1. rojstni list, 2. dokaz avstrijskega državljanstva, 3. spričevalo 4. šolske stopnje ljudske šole. Popis učenca pošlje vodstvo ljudske šole neposredno na naslov ravnateljstva Državne gimnazije za Slovence.

Ravnatelj:

dr. Pavle Zablatnik

TONE SVETINA

25

UKANA

PRVA KNJIGA

Primož pa je molčal in ni poprijel, zato je tudi kuhar utihnil, sedel na lonec in počival, dokler ni prišlo povelje za odhod. V luninem soju so prekoračili cesto in reko. O Nemcih ni bilo sledu, čeprav je bila dolina komaj pobeljena s snegom.

Na blegoški cesti se je Ani pridružil Orlov. Tudi to Primožu ni bilo všeč, da se je komandir vedno bolj zanimal zanj in jo posvečal pozornost, ki je doslej ženskam v četi ni. Odkar je bila v četi, je spala pri njem, zato so mu nekateri zavidali in čutili je, da tudi Orlovu to ni po godu. Vendar so imeli preveč spoštovanja pred njegovo resnostjo, da bi mu kdo upal kaj reči. Tudi s Pajkom sta si bila dobra, njemu pa je bilo prav, da je bila pri Primožu. Zato se dekletu nihče ni skušal približati, čeprav je bila do vseh prijazna, dobra in ustrežljiva. Sicer pa je kuhar že raztrosil vest, da bo kmalu v kakšnem štabu, ker je za njih prelepa.

Orlov je govoril. Nasmehnila se mu je in ga zapeljivo, skoraj obetajoče pogledala. Svojo naklonjenost do nje je pokazal s tem, da ji je z neke akcije prinesel odejo iz kamelje dlake. Čutila je, da je komandirju všeč. Nekaj časa je skrival svoje nagnjenje, vendar ga je večkrat zasledila, ko jo je gledal in se umaknil, brž ko sta se srečala z očmi. Zdal se je odločil, da se mora približati z njo, pa naj reče četa, kar hoče. Opazil je, da sta si s Primožem na-

vzkriž, kar je imel za primeren trenutek, da bi jo potegnili v četno komando. Zavedal se je, da ljubimkanje ni partizanska navada, da kolektiv preganja in obsoja take stvari, vendar si je mislil: „Čedna je tako, da se spleča nekaj tudi tvegati in, zakaj pa jih jemljejo v enote? Pravice, pravijo, nima nihče, kdor si je ne vzame.“ Zato pa se je Orlov čutil dovolj močnega in dozorelega.

Ko je Primož videl, da se je komandir zapletel z Ano v razgovor, je zavezal čevlji in ostal zadaj. Ni ga zanimalo, kaj ji govori, čeprav mu to ni bilo všeč.

Po vsej blegoški poti, ki se po strmeh pobočju kopaste gore, porasle s starim, mešanim gozdom, zmerno dviga vse do primorske strani, je hodil poleg nje in ji previdno dvoril. Primož pa je hodil zadaj, pogreznjen vase in tih.

S prvim svitom so bili na obmejnih hribih. Pred njimi se je odprl razgled na Cerkljansko hribovje. V snegu in zakopano v molk prihajajočega dne je bilo v svoji nenavadnosti podobno neodkriti zemlji.

11

Brigadna kulturna skupina je v Novakih, v vasi pod obmejnimi hribi, priredila miting. Primož je čepel v zasedi. Keča, Vojko, Peter so bili v patrolji. Razen Ane in nekaj bolnikov skoraj nikogar ni bilo na mestu. Ana je bila presenečena in počutila se je počašeno, ko jo je Orlov povabil, naj gre z njim in še nekaterimi borci na miting.

Na lepo urejenem in prostornem skednju, kjer je bil narejen tudi oder, se je zbralo vse polno ljudi. Oficirji, funkcionarji, borci, dekleta, starci, matere z otroki, vse se je gnetlo in čakalo. S komandirjem sta utonila v množici. Orlova je poznala mnogo ljudi in pozdravljala so ga z vseh strani. Smejal se je, kazal svoje bele zobe in ponujal lju-

dem svojo močno, lopatasto roko. Še več pozornosti je posvečal Ani. Čutila je, da jo nekateri opazujejo zvedavo in radovedno, nekateri pa so vprašali Orlova, kje jo je dobil. Sam nase ponosen, jim je odgovarjal: „Madona, zaplenili smo jo Nemcem!“

Ana se je v množici veselih obrazov počutila dobro. Prostor se je napolnil. Trije harmonikarji so s partizanskimi pesmimi ustvarili navdušeno razpoloženje. Na mitingu je govoril brigadni komisar Črt, katerega življenjepis je Ana iz Wolfovih informacij že poznala. Njegov govor je bil ognjevit, navdušen in zanesen. Poslušala ga je zavzeto in pozorno. Nanjo je napravil vtis zrelega človeka, ki ve, kaj bo povedal. Bil je preprost in razumljiv. Govoril je, da je nemška novembrska ofenziva propadla na vsem področju in da enote partizanov bijejo z Nemci ogorčene in zmagovite boje. Govoril je o rojstvu nove države, o vlogi Fronte, partije, o ljudski oblasti in o mobilizaciji vseh sil za boj proti fašizmu. Med govorom so ga borci in mladina prekinjali z vzklikanjem Titu, partiji, Fronti in vojski. Val navdušenja in mladostne moči jo je potegnili za seboj. Po govoru so borci recitirali nekaj revolucionarnih, proletarskih pesmi, zbor je pel narodne in partizanske, mlada partizanka pa je recitirala Prežihovo oporoko Hudabavnikove Mele. Množica je vzvalovala v ognju navdušenja. Ana je spreletaval srh. V teh trenutkih je doživela srečanje s svetlom, ki ga veliki nemški red, ki hoče, da mu tudi ona služi, namerava uničiti. Grenko ji je postajalo pri duši. Vse bolj zmedena je bila in odsotna. V ušesih so ji zvenele Prešernove besede: „ŽIVE NAJ VSI NARODI, KI HREPENE DOČAKAT DAN, DA KODER SONCE HODI, PREPIR IZ SVETA BO PREGNAN.“ In spomnila se je podčrtanih citatov, v delu Mein Kampf, o Slovanih, ki so mrčes, ki naj gnoji germanske njive. Odpirala so se ji vprašanja in domela je, kdo je ta narod. Primož, Blisk, Travnikar, Orlov in ta množica obrazov na tem sked-

Slovensko prosvetno društvo
„Edinost“ v Pliberku

V a b i l o

na poletno kulturno zabavno
prireditev, ki bo v nedeljo
28. junija 1970 ob 20. uri v
dvorani gostilne Schwarzl v
Pliberku.

Gostuje Kulturno društvo s
Prevalj z igro

„VESELI VEČER
NA VASI“

In s tamburaškim zborom.
Prireditev obeta prijeten in
zanimiv večer, poln umetni-
škega užitka in plemenitega
razvedrila.

Vabljeni vsi od blizu in da-
leč. Privedite s seboj tudi Va-
še sorodnike, prijatelje in
znance.

Odbor

Lepo kulturno doživetje

Glasbena matica iz Ljubljane spet gostovala na Koroškem

Pevski zbor Glasbene matice iz Ljubljane je znan tudi pri nas, saj smo ga imeli v gosteh že leta 1953 in nas je navdušil s svojo visoko pevsko kulturo. Zato smo se veselili njegovega novega obiska, ko je zbor minulo soboto in nedeljo na povabilo Slovenske prosvetne zveze gostoval spet na Koroškem ter priredil koncerta na Brnci in v Žitari vasi.

Moramo pa ugotoviti, da se nam je 43-članski mešani zbor Glasbene matice tokrat predstavil v precej novi sestavi, saj je bil to sploh njegov prvi nastop izven Slovenije pod vodstvom novega dirigenta Pavla Mihelčiča. In še nekaj lahko kar uvodoma poudarimo: pri nastopu tega zbora nas je nedvomno najbolj presenetilo izvrstno izvajanje naših domačih koroških narodnih pesmi.

Sicer pa je imel zbor zelo pester spored, ki je segal od Gallusa in Palestrine preko umetnih pesmi Ježa in Adamiča ter Vrabca do koroških narodnih v priredbi Tomca, Kramolca in Švikaršiča, medtem ko je za zaključek sledila danes že splošno priljubljena pesem Milke Hartmanove v priredbi Radovana Gobca „Oj, Podjuna“.

Pevski zbor Glasbene matice pa na Koroško ni prišel sam: s seboj je imel še harmonikarski orkester DPD Svoboda iz Šentvida pri Ljubljani in z gosti je prišel med nas zlasti tudi svetovno znani solist ljubljanske opere Ladko Korošec. Pretežno še precej mladi harmonikaši (med njimi je bilo tudi več deklet) so pod vodstvom dirigenta Pavla Mihelčiča dovršeno izvajali skladbe Mihelčiča, Mozarta, Boccherinija, Masseneta in Rossinija. Ob njihovi spremljavi pa smo z navdušenjem prisluhnili čudovitemu glasu basista Ladka Korošca, ki se je predstavil z arijami iz Mozartove „Figarove svatbe“, Massenetovega „Don Kihota“ in Rossinijevega „Seviljskega brivca“.

Lahko poudarimo, da je bil spored, ki so ga izvajali pevski zbor Glasbene matice, harmonikarski or-

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM

Loga vas

Na pokopališču v Logi vasi, naselju ob jugozapadnem delu Vrbskega jezera, stoji skromen betoniran nagrobni kamen, na katerem so napisane naslednje besede: „Tukaj počivata Vincenc Moser, rojen 20. 5. 1911, padel 14. 7. 1943, in njegov tovariš Janez N., partizana, oba zadeta od sovražne krogle. Naša slovenska zemlja bodi jima lahka.“

Vincenc Moser je bil rojen na Dunaju, vendar je med vojno živel pri domači Pikliču v Ločah ob Dravi, od koder se je pridružil partizanskim borcem. Padel je v boju z Nemci pri Podgorjah v Rožu. O drugem na logovaškem pokopališču pokopanem partizanu pa je znano le toliko, da mu je bilo ime Janez in da je padel v Podroščici.

Oba padla partizana sta bila po vojni prekopana na pokopališču v Logi vasi, kjer so domačini prevzeli skrb za negovanje njunega skupnega groba.

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NAS!

Vivodovi Marici v slovo

V sredo 17. junija smo spremljali k zadnjemu počitku na pokopališču v Železni Kapli Marico Boltežar, p. d. Vivodovo iz Lobnika. Čeprav je bil delavnik, se je zbralo veliko število žalnih gostov, kar je pričalo o splošnem ugledu in spoštovanju, ki ga je uživala Marica. V slovo pa ji je zapel domači pevski zbor, o njeni življenjski poti pa je spregovoril predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ki je na grob položil venec v slovo in zahvalo zvesti borki. Med žalnimi gosti je bila tudi predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher.

Življenjska pot pokojne Vivodove Marice ni bila posuta z rožami. Marica je bila simbol našega trpečega delovnega človeka. Že v otroški dobi je postala žrtev nezgode, ki ji je zapustila trajno invalidnost. Kljub temu pa se je takrat, „ko se krog nas najtrši mrak je storil...“, pridružila narodnoosvobodilnemu gibanju ter je kot partizanska borka Majda zastavila vse svoje telesne in duševne sile v boju proti nacističnemu nasilju. Pomagala je v tistih časih dvigati moralo in krepiti pogum vseh tistih, s katerimi se je skupaj bojevala za svobodo in lepšo bodočnost. Vendar Marica ni bila le pogumna in iznajdljiva borka, marveč je bila polna resnične srčne kulture, kar je bilo v letih krivičnega nasilja in krvave-

ga boja še posebno važno.

Ob težkih naporih narodnoosvobodilnega boja se je njena invalidnost še povečala, zato Marica potem, ko smo tudi na naši zemlji spet zadihali svobodno, z velikimi žrtvami priborjene svobode ni mogla uživati tako, kakor jo uživa zdrav človek. Po vojni je bolehal in zdaj ji je dolgoletna zahrbtna bolezen pretrgala nit življenja, ko je pred tremi meseci izpolnila šele petdeset let starosti.

Marico bomo ohranili v častnem spominu, saj nam je bila kot skromno dekle vzor, kako je treba svoje osebne koristi podrediti delu za skupnost, boju za lepšo in boljšo bodočnost našega delovnega človeka. Vivodovi družini in vsem sorodnikom pa velja odkrito sožalje.

Objava Dijaškega doma

Slovenskega šolskega društva v Celovcu

Vse starše, katerih otroci so že doslej stanovali v **Dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu**, kakor tudi nove interese, ki želijo, da bi bili njihovi otroci za prihodnje šol. leto sprejeti v dom, opozarjamo, naj prijavijo gojence za prihodnje šolsko leto upravi Dijaškega doma SŠD v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Ker je razpoložljivi prostor v domu omejen, opozarjamo vse interese, da bomo mogli upoštevati samo pravočasne prijave.

Uprava Dijaškega doma
Slovenskega šolskega društva v Celovcu

Občinska seja v Selah

Župan Velik je poročal o začetku asfaltiranja na bajdiški deželni cesti od Sel do Trklja. Glavno točko dnevnega reda so predstavljala vprašanja v zvezi s proračunom. Redni proračun občine je bil namreč razširjen za 108.000 šilingov, in sicer iz presežka 1969, ter je bil skoraj v celoti porabljen za gradnjo gasilskega doma v Freibachu. Izredni proračun pa se bo povečal za 245.000 šilingov in bo v pretežni meri krit s subvencijami.

Občinski odbor je soglasno sklenil razširitev tujskoprometnega odbora od treh na štiri člane, ker so bile nanj prenešene tudi pristojnosti oziroma naloge dosedanjega kulturnega odbora. Bil imenovan občinski svetnik Tomaž Mak. Za novega člana okrajne komisije za promet z zemljišči je bil imenovan predsednik občinskega kmečkega odbora Mirko Oraž. Poleg tega je bila imenovana občinska komisija za sestavo seznama porotnikov, končno pa se je občinski odbor bavil še z vprašanji občinskega lova ter sklenil potrebne ukrepe za ohranitev malih občinskih lovišč Sele — Šajda in Sele — Srednji kot.

Spremembe v vodstvu pliberške občine

Komaj je bil na podlagi letošnjih občinskih volitev tudi v Pliberku sestavljen novi mestni in občinski svet, je bilo treba že spet izvesti spremembe v vodstvu pliberške občine. Te spremembe je po eni strani narekovala smrt mestnega in občinskega svetnika Josefa Drugovitscha (SPO), po drugi strani pa je odstopil podžupan Hans Micheu (ÖVP).

Na nedavni seji občinskega sveta pod predsedstvom župana Kristana so bile potrebne spremembe izvedene v navzočnosti okrajnega glavarja dvornega svetnika dr. Wagnerja. Na položaj 2. podžupana je bil s strani ÖVP predlagan Othmar Mory, kot namestna člana mestnega sveta pa Gottfried Jernej (SPO) in Alois Gunzer (ÖVP); končno sta bila Gottfried Jernej in Rudolf Ofner zaprisežena tudi kot člana občinskega sveta, Gottfried Stöckl pa kot namestnik občinskega svetnika.

Nadalje so bili na seji imenovani posamezni občinski odbori, od katerih na podlagi izida letošnjih občinskih volitev 4 pripadajo SPO, 2 ÖVP, 1 pa Občinski volilni skupnosti. Predsednik odbora za kmetijstvo in gozdarstvo je spet postal podžupan Mirko Kumer, drugi mandatar Občinske volilne skupnosti mestni svetnik Ignac Domej pa je bil imenovan za člana komisije za promet z zemljišči. Šolski ravnatelj Valentin Vaultl (SPO) bo tudi v bodoče predsedoval občinskemu odboru za kulturo in šport.

Poleg tega je občinski svet obravnaval in rešil še razna druga vprašanja.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

nju. Objela jo je tesnoba, ki se je ni mogla znebiti. To so njeni sovražniki, pred lastno nemočjo jo je postalo groza.

Po programu so zaigrale harmonike in pari so se zavrteli. Vriski, vzkliki, topotanje z nogami. Orlov jo je objel okoli pasu. Tudi on je vriskal in zavrtela sta se lahkotno, divje. Utonila sta v gneči. Krepko jo je stiskal z roko in varno oklepal okoli pasu. Rada je plesala. Nagnila je glavo nazaj, da je razgalila vrat in so ji lasje valovili v vznemirjenem ritmu. Lica so ji zažarela, oči so dobile vabljev lesk. Od vseh strani so zrl nanjo.

„S teboj plešem kot z metuljem!“ je Orlov skušal prepiti vrišč.

„Lepo mi je, tovariš komandir. Nisem vedela, da je tudi tako,“ mu je dejala, ko je utihnila harmonika.

V prostoru je bilo zatohtlo in zakajeno. Zato si je zaželela svežega zraka in kratkega počitka. Orlov jo je odpeljal pred vrata, kjer so stali starejši ljudje, se menili o vojni in novem življenju, ki je kot svež veter vdiralo v hribe.

Orlov ji je omenil, da ne ve, kako dolgo jo bo še mogel obdržati v četi, da se ne verjetno zanimajo zanjo. Med pogovorom jo je vprašal:

Ali bi rada šla v štab? V brigado? Divizijo? Manj bi bilo naporov in tudi nevarnost manjša. Svetlo jo je pogledal in radovedno čakal odgovora.

Njegove besede so ji prijale, vendar je o njih razmišljala. Povesila je oči in se otožno nasmehnila. Zasmehnila je, da je Primož morda že kje kaj govoril in da jo Orlov s tem vprašanjem le preizkuša.

„Ni mi do štabov, tovariš Orlov. Če mi je smrt namenjena, me bo poiskala v četi ali v štabu. Rada bi ostala pri vas. Kar dobro se počutim.“

Njen odgovor ga je začudil, ker so si skoraj vsa dekleta želela v štabe, zato ji je zagotovil, da bo storil vse, da bo ostala v četi. Če pa bi morala oditi, ji je dejal, bi bilo

njemu najtežje. Zadnje besede je spregovoril počasi, kot bi se bal, kako jih bo razumela. Zahvalila se mu je in dodala, da ne ve, če je vredna tolikšne pozornosti.

„Ne bodi preskromna! Ti osrečuješ ljudi s svojo prisotnostjo. To pa je v teh časih za človeka mnogo. Samo gledal bi te, gledal, pa bi pozabil na vojno, smrt, na vse malenkosti in na težave. Poglej Primoža! Čisto si ga spremenila. Vrnila si mu nekaj, kar je mislil, da je za vedno izgubil. Dokler nisi prišla v četo, njegovih ustnic ni preblisnil smehljaj. Zakopan v svojo bolečino ni videl ničesar okoli sebe, še manj pred seboj.“

„Oo, Primož!“ se je zdrznila, kot bi jo presenetil. „Zanimiv je in čuden, dober, vendar se mi zdi, da ga ne morem razumeti,“ je dejala in pomislila, čemu je Orlov napeljal na Primoža.

„Saj tudi on ne razume tebe,“ je dejal Orlov pomenljivo.

Na spodnjem koncu vasi se je med drevjem pokazal jezdec. Podil je belega konja in se naglo približal. Prijezdil je do njiju, nenadoma ustavil, da se je žival vzpela in zarežgotala, razjahal in jo privezal k drevesu.

„Kdo je to?“ se je pozanimala Ana in si radovedno ogledovala visokoraslega, močnega moškega zrelih let, z močnim tilnikom in oholo hojo. Od Orlova je zvedela, da je to major Hrast, načelnik štaba Vojkove brigade. Orlov ga ji je ocenil kot sposobnega vojaka in omenil, da ju gotovo ne bo zgrešil. Predstavljanje pa je bilo za Ano odveč, agenta H-8 je poznala po fotografijah in po Wolfovem pripovedovanju.

Nasmešek je zaigral majorju na širokem, skoraj utrujenem obrazu, ko se je paradno zvrtnan napolnil k ljudem. Z nekaterimi se je pozdravljaj, Orlovu pa je že od daleč vrzalo doščeno vzklikni:

„Glej ga, Orlov! Kamor pridem, te vidim. Pozdravljen fant! Kako ti gre?“ mu je ponudil roko in se v istem hipu že obrnil k Ani s pripombo: „Pa tako lepo dekle! Glej ga no, kako napreduješ!“

„Da, seveda! To dekle sem zaplenil Nemcem,“ se je smejal Orlov, Hrast pa mu je vpadel v besedo:

„O, čestitam! Če je trofeja, je toliko več vredna!“

„Ana,“ se mu je predstavila in mu podala roko.

„Nekam znana se mi zdiš, dekle,“ je dejal smehljaje in jo počasi premeril od nog do glave, kot bi premišljal, kam naj jo dene.

„Od kod pa ste doma, če nisem preveč radoveden?“ Povedala mu je.

„Torej sva soseda in me moj spomin ne vara. Končno je vseeno kje,“ je zamahnil z roko in preskočil z mislijo:

„Bil sem na divizijskem štabu in zvedel, da imate zabavo, pa sem vas prišel mimogrede pogledat. Mi smo na Cerkljanskem vrhu, toda pri nas so mrlji. No, Orlov, zdrav, saj se bomo še videli, preden grem. Dekle bom poprosil za en ples, če mi ne bo odrekla,“ je dejal sproščeno in odvihral, se pozdravljaj in izginil v gneči.

„Kako ti je všeč?“ jo je vprašal Orlov. „Poklicni oficir je.“ Skomignila je z rameni, kot se ne bi mogla tako hitro odločiti, nato pa dejala: „Zame ni privlačen, čeprav se zna obnašati. Poklicni vojaki mi niso bili nikoli všeč. Preveč so grobi in samoljubni.“

„Je pa šarmanten in ima dovršen komandantski nastop.“

Ana je s težavo prikrila vznemirjenost in se obvladala. Spomnila se je, da prav gotovo njo išče, ker je H-8 po Wolfovem zatrdilu edini, ki ve zanjo. Orlov, ki je opazil njeno zadrego, si je ni znal razložiti, zato ji je rekel: „Zdi se mi, da te je kar malo iztirl.“

za oddih in razvedrilo

HOLLY ROTH

ROKA PRAVICE

KRIMINALNA ZGODBA

— Tistole je Villa Nueva, je rekel Ben Perkins in se obrnil k svoji materi. Na desni strani so igrišča za golf, levo hotel, nasproti pa Sredozemlje. Njegova živčnost je bila več kot opazna, njegovo mahanje z roko je bilo videti, kot da nekoga klofuta. Skjučena na sedežu za njim, prizadevajoč si, da bi se zavarovala pred morskim vetrom, pa tudi pred utrujenostjo, je njegova mati z žalostjo razmišljala, da je jeza njenega sina narasla zato, ker se ni mogel odkrito znesti nad tistim, ki je bil kriv.

Samemu sebi ni priznaval, kdo je krivec — vsaj mislila je tako. Čeprav mu je Alice, ki je bila neumnica skopa ter brez takta in naklonjenosti, večkrat brutalno povedala in nenehno ponavljala: „Zakaj tvoja mati že enkrat ne umre?“ Počasi, toda zanesljivo se je začel tudi sam v tem strinjati z njo.

— Tam, je dejal Ben, je prav gotovo kakšna vas... Morda kak umazan bar.

Gospa Perkins ni ničesar odgovorila. Bila je preveč utrujena za ta izlet; če pa bi jo prosila, naj bi ostala v Barceloni, Ben ne bi pristal, da bi šla sama.

Alice je spregovorila s svojim monotonim glasom, ki je za gospo Perkins izgubil vsak čar: — Pri bogu, zakaj ne bi malo izstopili in si poravnali noge.

Ben se je obrnil k materi.

— Vidva kar pojedita, je rekla. Jaz se zabavam, tudi če sedim tukaj.

Mislila je, da bo ugovarjal, toda Ben je tako silovito odprl vrata, da se je ves avtomobil stresel.

Ko je ostala sama, je gospa Perkins začutila, da jo prevzema velik mir. Sprostila se je in naslonila glavo na naslonjalo sedeža...

Dala bi jima ves denar, če bi mogla, toda mož ji je zapustil samo rento. Kapital bo ostal Benov šele po njeni smrti. Prepričana je bila, da je njena renta dovolj velika za 10-člansko družino, toda Alicine zahteve so bile takšne, kot da jih je res deset. Ben je bil prav gotovo prezadolžen in je komaj čakal, da bo prišel do dediščine. Na vse to je mislila brez bolečine. Toda za možkega, zanj je pomnilo to prav gotovo propad.

Nobene želje ni imela, da bi šla z njima; ko jo je pred potovanjem pregledal, je zdravnik zaskrbljeno zmagal z glavo. Toda, Alice je hotela na potovanje, Ben pa z zadnjo trohico vesti, ki mu je še ostala, ni hotel odpotovati brez matere.

— Sicer pa, je dejal, to je mamin denar.

Kadarkoli je mislila na te stvari, se ji je srce stiskalo. Res je želela, da bi umrla.

Kak trenutek se je branila. Nista zaslužila, da bi ona umrla; ni mogla, če, da bi bili na svetu samo hudobni in pohlepni ljudje in da bi ravno ti uspevali.

Začutila je hudo bolečino. Bolečina je naraščala, sama pa je začela drseti s sedeža. Mnenja je bila, da bo imela samo tako mir...

Alice je obrnila svojo lepo postavko morju in spregovorila:

— Toda, zakaj tvoja mati že ne umre?

— Alice, je zamrmral Ben in ves zardel.

Gledala ga je s svojimi lepimi očmi.

Za dobro voljo

Marko piše sošolcu s počitnic: „Dragi Jože! Tukaj je zelo lepo. Toliko je jagod, da bi z njimi lahko krmlili svinje. Zato ti jih pošiljam jermbas, da se jih še ti naješ.“

Kmet priteče v lekarno in zahteva 20 metrov obveze.

„Kaj se je pa zgodilo?“ vpraša lekarnar.

„Ob, še nič, ampak jutri imamo pri nas veselico.“ odvrne kupec.

vsega konec in s veselila, ker teh šest let ni porabila zaman.

— Verjetno imajo v tem majhnem kraju, je dejal Ben, samo enega policista. Če se tukaj zapletemo, kdove kako se bo končalo. Lahko naju celo osumijo umora.

— Morda bi nama zdravniški pregled pomagal...

— Ze res, toda nikoli ne moreš biti prepričan.

— Kaj pa potem? — Vrniva se v Barcelono in se prijaviva na ameriškem konzulatu.

Ko sta prišla, je Ben na hitro pokrtil z odejo truplo na zadnjem sedežu in za Alice odšel v konzulat.

Tam ju je sprejela neka ženska, zelo vljudna in pametna, Ben pa ji je iskreno povedal vso zgodbo.

Ko je končal, je čisto preprosto dejala:

— Žal mi je, prav gotovo je bilo tako... Vstala je in takoj prešla k stvari. — Prav sta storila, ker sta prišla sem. Kajti, kdo ve kakšne komplikacije bi lahko nastale, posebno ker ne govorita špansko. Zdaj pa pojdimo takoj na policijo. Spremljala vaju bom, saj vesta, tudi v Barceloni... Zamahnila je z roko, kot da ne najde pimernih besed za pojasnilo.

— Tudi v Barceloni... kaj? je vtrajal Ben. Počutil se je kot krivec... Zakaj? Saj ni ničesar storil... Ves se je tresel.

Ženska ga je prizanesljivo pogledala. — Saj bo vse dobro. Toda, včasih jih je le težko prepričati. Veste, precej težav imamo, včasih izginjajo stvari, za katere nikoli več ne zveste, kam so šle. Žalostno, ali ne?

Alice je ves čas molčala. Njen obraz je bil brez vsakega izraza.

Ko so prišli ven, so se napoliti proti kraju, kjer je bil parkiran avtomobil. Ben je obstal kot pribit, nato pa je začel skakati na desno in levo, ženski pa za njim. Avtomobila ni bilo! Naenkrat se je ustavil, utrujen in izmučen.

Avtomobil je bil tu! Ključke sem pustil v vratih; hitela sva...

— Saj razumem. Nič... Bomo prijavili. Toda kadarkoli so ukradli av-

DOMISLICE

Opojno diši cvetje na sovražnikovem grobu.

*

Tudi ko so usta zaprta, ostane vprašanje odprto.

*

Kdo ve, kaj bi vse lahko odkril Kolumb, če mu Amerika ne bi preprečila poti!

*

Ko bi se človek lahko rodil šele po smrti svojih sovražnikov!

*

Ko bi takrat vedel to, kar vem danes — tega danes ne bi vedel.

*

V raju bi moralo biti vse. Tudi pekli.

*

Človek išče resnico, da bi jo še globlje skril.

Verujem v ljudsko genialnost. Prepričan sem, da bomo lahko nekoč nevidni in da bodo vsi lahko videli vse, kar je nevidnega.

*

Kjer je smeh prepovedan, se navadno ne sme niti jokati.

*

Misel je nesmrtna le, če se vedno znova rojeva.

*

Svet nikdar ne odpusti fistim, ki niso ničesar zakrivil.

*

Plagiatorji lahko mirno spijo. Muza je ženska. Le redko kdaj bo priznala, kdo je bil prvi.

*

Igralec mora nekaj reči tudi takrat, ko ima nemo vlogo.

tomobil, ga niso nikoli več našli. Vidite, ko bodo tatovi zadaj odkrili truplo, si bodo v paniki vsekakor prizadevali, da se ga čimprej otresejo... To pa na kraju, ki bo zanje varen...

Nobene želje ni imel, da bi se spraševal, kaj bo zdaj. Bil je preveč pretresen. Ni pa bilo tako z njegovo ženno.

Alice, ki je do zdaj molčala, je vprašala: — Kaj se bo zgodilo? — Nič, pojdimo na policijo...

— Ali mislite, da bo to pomagalo? Kako bomo dokazali, to mislim... Kaj bo z njeno imovino, to me zanima?

— Oh! Ženska je pogledala Alice in s praznim glasom odgovorila:

— Sem odvetnica in vam lahko

povem, da se nimate česa bati. Razglasili bomo smrt in čakali zakoniti rok... Sedem let. Nato bodo njeni dediči nagrajeni.

Alice je pomislila, da bi staro gospo, če bi to vedela, vse zelo zabavalo. Toda, saj ni bilo več pomembno. Alice je bila stara 32 let in ni imela drugega izhoda: morala je začeti znova. To pa takoj! Poiskati drugega dediča s krajšim rokom.

Ben je lahko zelo dobro bral misli svoje žene: tako torej. Naenkrat je začutil, kako se v njem vse pomirja. Njegova mati mu ni nikoli pridigala: toda ko je bil še majhen, mu je vedno dopovedovala, da je pravica na svetu. In glej, roka pravice se je stegnila.

FRANK HELLER:

Prijateljeva pošta

Peterheim me je pričakoval v krčmi na Rotovškem trgu. Svoj dolgi život je ukrivil okoli zaboja z lovrim drevesom: njegove velike sinje oči so izražale napeto pričakovanje.

„Nič,“ sem rekel. Seveda. Saj smo vendar na Danskem.

Pravkar sem bil doma, v svojem hotelu, da bi zvedel, ali je morda prispela poštna nakaznica. Vedel sem, da so jo pred tednom odposlali iz Stockholma. Če bi jo bil pošiljatelj poslal kot navadno poštno nakaznico, bi bilo vse lepo in prav — tedaj bi jo bil v Kopenhagenu prejel bržda že včeraj, komaj pet dni pozneje kakor ostale poštno pošiljke. Ker pa jo je poslal brzojavno, je bila usoda zapečatenata. Brzojavno nakazilo lahko roma po danski pošti neverjetno dolgo — teden, mesec ali celo leto dni. To sem razložil Peterheimu in klical peklenški ogenj nad danske pošte. Peterheim je bil gospodarsko zainteresiran na moji poštni nakaznici. Obljubil sem mu, da ga povabim na kosilo, brž ko prispje nakaznica. Zato pa me je on že pet dni vzdrževal.

Peterheim je blaga duša, take nima svet. Skušal me je potolažiti.

„Seveda je pošta na Danskem nemogoča,“ je rekel. „Ampak če še nisi bil v Italiji, ne govori o pošti. Ljubi bog v nebesih! Italijanska pošta ima samo — samo analfabete v službi. Analfabete iščejo, o tem so vedno oglašili v vseh časnikih; ker pa analfabete ne prebirajo časnikov, se nikakor ne nabere zadosti analfabetov. Kako da jih imajo kljub temu dovolj, tega nihče ne ve, ampak najdejo jih, o tem govore dejstva. Letošnje zimo...“

Peterheimu sem prestriigel besedo. Pogled na uro mi je povedal, da je četrta popoldne. Ob šestih zapro pošto in najin poslednji up bo splaval po vodi. Oprostil sem se Peterheimu in planil v poštni urad v ulici Vester-Vold, da sam povprašam, ali je nakaznica morda tu in je niso poslali v hotel. Ko sem se čez pol ure vrnil, je izraz na mojem obrazu povedal dovolj, kako

sem uspel. Peterheim je takoj spet povzel, da bi me potolažil:

„Letošnje zimo sem bival v Taormini na Siciliji. Prelepa природа, čudoviti ljudje, nobenih muzejev, nobenih Madon. Vino sijajno, listo z Etne kakor tudi marsala. Vse odlično, ko le pošle ne bi bilo!“

Ko sem bil teden dni v Taormini, sem se čudil, ker že ves čas nisem prejel pisane vrstice. Dan na dan sem nato spraševal, če ni prispelo kakšno pismo zame. Niente — nič. Pa vendar mora biti kakšno pismo. Niente — ga nil! Po štirinajstih dneh sem vprašal: Ali tu sploh imate kakšno pošto? — Ma che! Seveda jo imamo. — Prav. Ko pride pismo, ga pošljite k meni. Rad bi ga spoznal, rad bi ga pozdravil, rad bi ga otipal, da sem prepričan, ali je res na svetu.

Naslednji dan je prišel v mojo sobo postaren moziček. Rekel sem mu: „Slišite, zdaj sem že dva tedna tu. Še nobenega pisma nisem prejel, prepričan sem, da vsi drugi ljudje dobivajo pisma. To ni po pravici. Zahtevam, da dobim pisma takisto kakor vsi drugi. Saj me razumete. Poskrbeti morate, da bom dobival pisma. Tule — kozarec marsala, na zdravje! — Še enega, na zdravje! — In še enega — na zdravje! Ampak zdaj hočem imeti pisma!“ Poštni sel je odhlačal po stopnicah in jecljaje obljubil, da bom dobival pisma.

Spet sem segel Peterheimu v besedo. Pogled na uro mi je povedal, da bo zdajle pet. Ob šestih bodo pošto zaprli in najin poslednji up bo splaval po vodi. Oprostil sem se Peterheimu in planil v glavni poštni urad v Köbmagerjevi ulici, da bi poizvedel, ali je morda tam poštna nakaznica, če je niso poslali na poštni urad v Vester-Vold. Ko sem se drugič vrnil, je izraz na mojem obrazu dovolj razločno povedal, kaj in kako je bilo. Srčno dobri Peterheim je začel brž spet pripovedovati, da bi me potolažil:

„Naslednji dan sem prejel pisma; ne samo eno, marveč dve; tretji dan sem dobil širi; če-

trti dan šest, po enem tednu ga ni bilo v Taormini, ki bi prejemal toliko pošte kakor jaz. Pisma sem dobival iz Norveške, Švedske, Danske, iz Rusije, Francije, Nizozemske, Španije, Portugalske in iz drugih držav. Pa ne le pisem, tudi časnike in poštno zavoje sem prejemal. Pismo noša je dobival vsakokrat...“

Zgrabil sem Peterheima za rame in ga gnal s seboj. Tale misel me je preblisnila: še en poštni urad na ulici Tiedgen. Res da ni bilo upati, da bi bilo moje brzojavno nakazilo tam, to je bilo izključeno, ampak v mojih prsih se je dramila rahla slutnja. Bilo je domala že šest in sva morala teči, če sva hotela še o pravem času prispeti tja. Ko sva tekla, je Peterheim nadaljeval:

„Pismo noša je dobil vsakrat po tri kozarce marsale. Ampak kakšno pošto sem prejemal! Tu so bila pisma, naslovljena na Andersena, Petersona, Lundsströma, Schmidta, Duvala, Jonesa, Smitha in Robinsona. Vse, o čemer je nepismeni pismo noša mislil, da mi utegne koristiti, je prinesel meni. Ampak čas je mineval, denarja pa od nikoder. Pa sem položil pismo noši in rekel: „To ni nič. Pisma mi prinašate. Nič ne rečem; ne, pisem in časnikov dobivam dovolj, tega nikakor ne tajim; toda mar mislite, da lahko živim od pisem in časopisja? Denar moram dobiti, razumete? Denar!“ Drugo jutro je prišel analfabet z velikim denarnim pismom in me prosil, naj mu potrdim prejem. Kaj praviš, od kod je bilo? Iz Turčije; in bilo je naslovljeno na nekega Turka, ki se je pisal Ibrahim bej. — „Ampak jaz nisem Ibrahim bej,“ sem rekel analfabetu. In veš, kaj se je zgodilo? Analfabet se je raztogotil, bil je zares v ognju, izprsil se je in me gledal, oči so se kar bliskale. — „Signore“, je rekel, „to je največje in najlepše pismo, pisano s pefimi pečati, štirimi znamkami in v rdečem ovoju; nalašč za vas sem izbral to pismo in vi ga ne marate? Kaj si pravzaprav mislite, signore?“ Pred takim vzbuham upravičenega srda sem seveda moral kloniti in, — ne, kaj vidim? Saj bi lahko mislil, da sem v Italiji!“

Peterheim je po pravici vzkliknil. Prišla sva na poštni urad v ulici Tiedgen in v tem nemogočem, popolnoma nemogočem poštnem uradu je ležala moja brzojavna denarna nakaznica.

Celo štiri dni je že tu ležala. Peterheimovo in moje kosilo je bilo rešeno.

